

Nr 59.

Av herr **Olsson, Oscar**, och herr **Pauli**, om anslag till arvode åt bibliotekarier vid de allmänna läroverken samt till bokinköp m. m. vid samma läroverks bibliotek.

I den proposition i skolfrågan, som förelades föregående års riksdag, talades mycket om nödvändigheten att reformera skolans »inre arbeten». Till det allra viktigaste i det hänseendet räknade departementschefen, att lärjungarna vandes vid större självverksamhet och »fostrades till ett självständigt bruk av boken». Som förutsättningen för en sådan ordning angav han tillgång till ett icke alltför torftigt bibliotek, med därtill hörande läsrum. Det särskilda utskottet var liksom riksdagen häri helt ense med departementschefen och anslöt sig till den av honom uttalade meningen, att läroverkens biblioteksfråga snarast möjligt borde upptagas till prövning och avgörande.

Så mycket mera överraskande är det, att i årets statsverksproposition denna väsentliga förutsättning för skolarbetets omläggning i önskad riktning vunnit så otillräckligt beaktande, att omläggnings praktiska förverkligande för närvarande faktiskt omöjliggjorts. Även i fråga om gymnasiet, vars biblioteksbehov departementschefen dock i någon mån avsett att tillgodose, gäller detta, eftersom det begärda anslaget uppenbarligen är otillräckligt. Men i ännu högre grad gäller det läroverkens lägre stadier. Riksdagens uttalande om skolbiblioteken avsåg även dessa, vilket departementschefen emellertid synes ha förbisett. I samband med sitt yttrande om bättre bibliotek som förutsättning för större självständighet i skolarbetet sade departementschefen själv i fjolårets proposition uttryckligen, att det otvivelaktigt låge stor vikt på, att lärjungarna från *begynnelsen* vandes vid att självverksamt lösa sina uppgifter. I motionerna I: 254 och II: 417 hette det (kursivering av under-tecknade):

»De effektivare studiemetoder för folkskolan och den högre skolan, som i det föregående antytts, kräva som ofrånkomlig förutsättning bättre och rikare utrustade bibliotek samt, åtminstone för *mellanskolan* och gymnasiet, även särskilda studierum. Ett effektivare arbete i folkskolan kräver redan i de första klasserna inhämtande av god och säker läs- och skrivfärdighet samt övning i

att på egen hand finna sig till rätta bland böckerna. Därför behövs redan på detta åldersstadium tillgång till lämplig litteratur och tillfällen till tyst läsning i skolan under lärarens övervakande och ledning. På det högre skolstadiet kommer själva studiearbetet att i mycket större utsträckning än för närvarande utföras på skolrummet eller i skolbiblioteket i stället för under fritiden i hemmet. Från dessa synpunkter vilja vi därför kraftigt understryka det behov av bättre utrustade skolbibliotek, som framhålles i propositionen, liksom nödvändigheten av att den närmare omprövning av detta spörsmål, som däri ställts i utsikt, *kommer till stånd under den närmaste framtiden.*»

Beträffande skolans inre arbete yttrade sedan utskottet (sid. 50):

»I huvudsak ansluter sig alltså utskottet till vad departementschefen i berörda sammanhang anført. I detta hänseende vill emellertid utskottet betona angelägenheten av att vad motionsvis (I: 254 och II: 417) av herr Möller m. fl. och herr Hansson m. fl. framhållits beträffande olika anordningar för främjande av ett individualiserat studiearbete jämväl tages under omprövning.»

Att utskottet sedan i annat sammanhang på tal om motionernas skrivelseförslag understryker kravet på bättre utrustade läroverksbibliotek med särskild hänsyn till den ändrade organisationen av gymnasiet, får naturligtvis icke anses upphäva det förut gjorda uttryckliga instämmandet i departementschefens och motionernas uttalande om bättre biblioteksförhållanden även på låg- och mellanstadiet.

Även med den begränsning till gymnasiets behov, som nu i statsverkspropositionen vidtagits, är det emellertid otänkbart, att förslaget om ett anslag av 50,000 kronor till bokinköp och bokinbindning för läroverksbiblioteken skulle kunna bli av större betydelse för en omläggning av skolarbetet på detta stadium, alldeles oavsett beloppets ovan påtalade otillräcklighet. Departementschefen tycks förbise, att det icke är nog med att en summa ställes till förfogande för bokinköp till ett läroverksbibliotek. Det behövs också anordningar för att biblioteket med sitt ökade bokförråd skall på ett helt annat sätt än förut göras användbart och lätt tillgängligt för lärjungarna. Kungl. Maj:t tycks förmena, att man utan vidare kan lägga detta betydligt utökade, ansvarsfulla arbete på läroverksbibliotekarierna, som redan nu torde få antagas ha minst åtta till tio veckotimmars tjänstgöring i biblioteket, utan att detta ännu på långt när spelar den viktiga roll för den dagliga undervisningen, som riksdagsbeslutet avser. Och detta för en årsavlöning av 275 kronor, vida understigande motsvarande arvode för seminariernas bibliotekarier. Det arbete, som redan nu avkräves läroverkens bibliotekarier, står således icke i rimlig proportion till deras hittillsvarande avlöning. Genom tillämpning av ett lönesystem, som toge hänsyn såväl till omfattningen av deras biblioteksarbete som till behovet av tillräcklig tid för detta arbete, skulle både större rättvisa vinnas och ett viktigt steg tagas i fråga om undervisningens modernisering. Bibliotekarien skulle då kunna, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, få en del av sin undervisning förlagd till bibliotekets lokaler, då dessa hållas öppna

som studierum; denna undervisning skulle, tänker man sig då, bestå i handledning och anvisning åt de unga vid val och användning av litteratur.

För övrigt bör det ihågkommas, att de nya undervisningsmetoderna ställa ökade krav på skolbiblioteken icke endast för lärjungarnas vidkommande, utan även för lärarnas. Som en läroverksbibliotekarie riktigt påvisat i Pedagogisk tidskrift, komma det nya studiesättet och den nya organisationen att, särskilt i vissa ämnen, kräva mycken förberedelse, för att icke säga nyinstudering från lärarnas sida. Och de stora, dyra standard- och samlingsverken ha lärarna i regel icke råd att själva inköpa.

Om det verkligen är meningen, att riksdagsbeslutet beträffande nya metoder i studiesättet skall förverkligas och icke endast bli en gest på papperet, torde det alltså vara alldeles nödvändigt att vidtaga andra åtgärder för läroverksbiblioteken än beviljandet av det anslag, som begäres i årets statsverksproposition. Som departementschefen både i årets och fjolårets regeringsförslag erinrat om, föreligger sedan några år de s. k. bibliotekssakkunnigas utredning och förslag angående läroverks- och landsbibliotek (Statens offentliga utredningar 1924: 7), över vilket Skolöverstyrelsen avgivit utlåtande den 21 september 1925. I skrivelse av den 31 augusti 1927 har sedermera Skolöverstyrelsen i huvudsaklig anslutning till detta välmotiverade utlåtande gjort framställning om utverkande hos riksdagen om vissa anslag till de allmänna läroverkens bibliotek och bibliotekarier. Dessa nya anslagskrav uppgå till omkring 265,000, alltså 215,000 kronor mer än vad som i statsverkspropositionen föreslagits för ifrågavarande ändamål. Det är en betydande summa, och vi kunna väl förstå de statsfinansiella betänkligheter, som föranlett Kungl. Maj:ts tvekan på denna punkt. Men å andra sidan är det tydligt, att detta är så att säga den springande punkten i fråga om skolans nya inre organisation. Utan tillräckliga biblioteksresurser kan ett effektivt resultat av de nya arbetsmetoderna icke vinnas. Det är en ofrånkomlig konsekvens av förra årets skolbeslut, att icke blott såsom hittills läroverkens naturvetenskapliga institutioner tillgodses, utan att även de humanistiska ämnena få vad de behöva för *sitt* laboratorium, biblioteket.

Bibliotekssakkunnigas och Skolöverstyrelsens förslag (de senare fogade som bilagor till denna motion) förefaller väl avvägda båda vad organisation och anslagskrav beträffar. På grund av de stora förändringar i undervisningen, som antagandet av fjolårets skolförslag innebär, torde det dock vara lämpligt, att en större del av anslaget för bokinköp och bindning kommer på lärjungebibliotekens del, än bibliotekssakkunniga tydligen avsett.

Med hänvisning till vad sålunda anförts, hemställa vi,

att riksdagen måtte för budgetåret 1928/29 bevilja dels, med uteslutande av det i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående särskilda anslaget av 16,000 kronor till bibliotekarier vid nämnda läroverk, ett ordinarie förslagsanslag å 69,900 kronor till arvode åt bibliotekarier vid de allmänna läro-

verken, dels ett extra förslagsanslag å 188,800 kronor till bokinköp och bindning vid de allmänna läroverkens bibliotek, dels ock ett extra reservationsanslag å 22,000 kronor till diverse utgifter vid samma bibliotek.

Stockholm den 18 januari 1928.

Oscar Olsson.

Ivan Pauli.